

BORSOD-ABAUJ-ZEMPLEN MEGYEI ÉPÍTÉSZ KAMARA

3529 Miskolc, Görgey Artúr u. 32. Tel: +6/555-358; Fax: +6/555-359; E-mail: koshaz@epiteszkamara.t-online.hu

3525 Miskolc, Szentpáli u. 7. szám* Tel/Fax: +6/340-922, 508-480; E-mail: bazek@t-online.hu,

Részletes értékelés 1. lap				
Általános tartalmi követelmények		Formai szempontok		
		tartalmazza (igen/nem/ hiányos)	közérthető, áttekinthető (igen/nem)	fényképek minősége, mennyisége
bevezetés		igen	igen	megfelelő
település bemutatása (története)		igen	igen	megfelelő
épített örökség bemutatása		igen	igen	megfelelő
természeti örökség bemutatása		igen	igen	megfelelő
közterületek bemutatása		igen	igen	megfelelő
zöldterületek bemutatása		igen	igen	megfelelő
karakterterületek lehatárolása		igen	igen	megfelelő
Lehatárolt karakterterületek szakmai bírálata				
1. karakterterület Történelmi településrész	leírása	igen	igen	megfelelő
	építészeti ajánlások	igen	igen	megfelelő
	tömegformálás	igen	igen	megfelelő
	anyaghasználat (javaslatok, ellenjavallatok)	igen	igen	megfelelő
2. karakterterület Átalakuló új településrész	leírása	igen	igen	megfelelő
	építészeti ajánlások	igen	igen	megfelelő
	tömegformálás	igen	igen	megfelelő
	anyaghasználat (javaslatok, ellenjavallatok)	igen	igen	megfelelő
3. karakterterület Beépítésre nem szánt területek	leírása	igen	igen	megfelelő
	építészeti ajánlások	igen	igen	megfelelő
	tömegformálás	igen	igen	megfelelő
	anyaghasználat (javaslatok, ellenjavallatok)	igen	igen	megfelelő
4. karakterterület	leírása			
	építészeti ajánlások			
	tömegformálás			
	anyaghasználat (javaslatok, ellenjavallatok)			

ÖSSZEFÉRHETETLENSÉGI NYILATKOZAT
Csermely települési önkormányzat területére készült TAK tervezet véleményezésével kapcsolatban

1. Alulírott **Puskás Péter** a véleményező bizottság elnökeként/ tagjaként / eseti szakértőjeként* nyilatkozom, hogy a véleményezendő TAK vonatkozásában,

1. nem vagyok

a) annak készítője,

b) amennyiben a készítő egyéni vállalkozó, nem vagyok annak alkalmazottja, megbízottja, közreműködője,

c) amennyiben a készítő jogi személy, nem vagyok annak tagja, vezető tisztségviselője, alkalmazottja, megbízottja, közreműködője,

d) az a), b), c) pontokban szereplő természetes személyek Ptk. szerinti hozzátartozója.

e) nem vagyok az érintett település főépítésze.

2. Nem áll fenn olyan ok, amely miatt a TAK véleményezése során nem várható el tőlem az ügy tárgyilagossági megítélése.

3. Velem szemben nem állnak fenn az alábbi kizáró okok:

nem vehet részt a TAK véleményezésében az, aki

a) bűncselekményt vagy szakmagyakorlással kapcsolatos szabálysértést követett el annak jogerős megállapításától számított egy évig,

b) a külön jogszabályban meghatározottak szerint etikai-fegyelmi büntetést kapott, a büntetés időtartama alatt és annak a kamarai nyilvántartásból való törléséig.

Miskolc, 2017. november hó 22 nap

.....
aláírás

2. Alulírott **Gyimóthy Zsuzsanna** a véleményező bizottság elnökeként / tagjaként / eseti szakértőjeként* nyilatkozom, hogy a véleményezendő TAK vonatkozásában,

1. nem vagyok

a) annak készítője,

b) amennyiben a készítő egyéni vállalkozó, nem vagyok annak alkalmazottja, megbízottja, közreműködője,

c) amennyiben a készítő jogi személy, nem vagyok annak tagja, vezető tisztségviselője, alkalmazottja, megbízottja, közreműködője,

d) az a), b), c) pontokban szereplő természetes személyek Ptk. szerinti hozzátartozója.

e) nem vagyok az érintett település főépítésze.

2. Nem áll fenn olyan ok, amely miatt a TAK véleményezése során nem várható el tőlem az ügy tárgyilagossági megítélése.

3. Velem szemben nem állnak fenn az alábbi kizáró okok:

nem vehet részt a TAK véleményezésében az, aki

a) bűncselekményt vagy szakmagyakorlással kapcsolatos szabálysértést követett el annak jogerős megállapításától számított egy évig,

b) a külön jogszabályban meghatározottak szerint etikai-fegyelmi büntetést kapott, a büntetés időtartama alatt és annak a kamarai nyilvántartásból való törléséig.

Miskolc, 2017. november hó 22 nap

.....
aláírás

3. Alulírott **Rostás László** a véleményező bizottság elnökeként / tagjaként / eseti szakértőjeként* nyilatkozom, hogy a véleményezendő TAK vonatkozásában,

1. nem vagyok

a) annak készítője,

b) amennyiben a készítő egyéni vállalkozó, nem vagyok annak alkalmazottja, megbízottja, közreműködője,

c) amennyiben a készítő jogi személy, nem vagyok annak tagja, vezető tisztségviselője, alkalmazottja, megbízottja, közreműködője,

d) az a), b), c) pontokban szereplő természetes személyek Ptk. szerinti hozzátartozója.

e) nem vagyok az érintett település főépítésze.

2. Nem áll fenn olyan ok, amely miatt a TAK véleményezése során nem várható el tőlem az ügy tárgyilagossági megítélése.

3. Velem szemben nem állnak fenn az alábbi kizáró okok:

nem vehet részt a TAK véleményezésében az, aki

a) bűncselekményt vagy szakmagyakorlással kapcsolatos szabálysértést követett el annak jogerős megállapításától számított egy évig,

b) a külön jogszabályban meghatározottak szerint etikai-fegyelmi büntetést kapott, a büntetés időtartama alatt és annak a kamarai nyilvántartásból való törléséig.

Miskolc, 2017. november hó 22 nap

.....
aláírás

Készül: 1 eredeti példányban

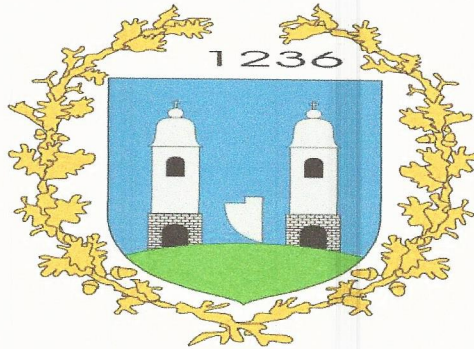
* a megfelelő rész aláhúzendó

CSERNELY

Község

Településképi Arculati Kézikönyv

Polgármesteri köszöntő

Csernely község lakossága és a magam nevében tisztelettel köszöntök minden kedves olvasót és valamennyi községünk iránt érdeklődőt. A településképi védelméről szóló 314/2012.(XI.08.) kormányrendelet alkalmazásában Csernely község Településképi Arculati Kézikönyve a település esztétikus lakókörnyezetének kialakítása, illetve az épített örökség védelme érdekében készült. A település értékeinek hordozói a Csernely patak völgyében elterülő utcák, lakóházak és műemlék jellegű épületek, a kisebb nagyobb telkek és a zöld területek. Községünk történelmét megismerve a település múltját az ózdi acélgyártás és a szénbányászati tevékenység, ami a környék közel 200 éves múltjában jelentette az élet feltételeit, az a Sturmán család Csernely és Ózd községgel közös birtokpolitikájának volt köszönhető.

Az említett nehézipar alapfeltételeinek megteremtése, működtetése és fejlesztése terén a Sturmán családnak már a 18. század második felében kiváló érdemei voltak. Az egykori Murányi Unió, valamint a „Gömöri Vasművelő Egyesület”, majd a későbbi Ózd Rima-Murányi Rt. biztosította, Gömör és Borsod vármegye kohászati és bányászati iparának virágzó korszakát. A nehézipar árnyékában a régió népi hagyományai, népi építészeti hagyományai is követték a sikeres nehézipart. A sikeres nehézipar sajnálatos megszűnése az 1990-es évek végéig bekövetkezett. A dicső múltból községünkben csak a népi kultúra (népzene, néptánc) és az épített örökség, a népi hagyományokban rejlő teremtő erő maradt meg, amelyeknek a feltárása, bemutatása és megőrzése a mi kötelességünk.

A Településképi Arculati Kézikönyv és az erre alapuló településképi rendelet segít majd abban, hogy az itt élők és ide települni akaró emberek őrizzék meg a még meglévő értékeinket és ismerjék meg az elődeink által ránk hagyott népi kultúrát és építészeti hagyományokat. Az Arculati Kézikönyv a község településrészeit az arculati jellemzőikkel mutatja be, feltárja a népi hagyományok izgalmas eszköztárát, a településképi minőségi formálására vonatkozó javaslatokat, jó tanácsokat és iránymutatást ad a kortárs építészetének településképhez illeszkedő, követhető és követendő építési kultúra alkalmazásához.

Bízom benne, hogy a széles lakossági tájékoztatással megvalósult Kézikönyv sok és hasznos gondolattal fogja gazdagítani a községünkben építeni, vagy felújítani szándékozó állampolgárainkat. Ezúton is szeretném megköszönni községünk lakosságának, hogy a Kézikönyv elkészítéséhez számos véleményt, javaslatot és korabeli dokumentumokat adott építészeti értékeink feltárásához.

Csernely, 2017. október

Tisztelettel:

Borsodi László
polgármester

2. Csernely község bemutatása

2/A Történelme

Csernely régi neve Cserne alakban ismeretes és a Pilis nemzetség birtoka volt, amelynek Zemplénben ugyancsak volt birtoka és annak a neve Ágcsernő. A Csermőke alakban is ugyanez a szó van meg, s Csernelyt azelőtt Csermelynek nevezték, vagyis semmi köze a szláv cserná-hoz és teljesen magyar alapítású község.

Legrégebbi említése 1236-ban fordul elő okleveleinkben. A Honti várnak volt a tartozéka és II. András adományozta Detre ispán atyjának. IV. Béla megerősítette ezt az adományt. A család aztán a községről Cseneinek nevezte magát. Csernely a XIII. században már a környező községek központja volt.

A XIV. században már fennállott az egyháza, s 1333-ban már csernelyi plébánia néven szerepel, amely 3-4 garas pápai tizedet fizetett. A pápai tizedlajstromokban Cherney, Ternely, Cernei alakban találjuk a nevet, okleveleink pedig Cherney formában említik. Családjában alispánok is voltak Borsod megyében. A család az Ományi-családdal pereskedett, de peresztes lett, s így Demeter fia Péter ózdi és csernelyi részét – hogy a főbenjáró ítélet alól szabaduljon – 400 forintért Latránfalvi Latrán Andrásnak és fiának elzálogosítani volt kénytelen.

XVI. századbeli földesurai közt a Koroghi és Teresztenyi családot említik okleveleink, akiket a II. Ulászlótól kapott adománylevelével alapján a Jászói Konvent 1508-ban be is iktatott Csernely birtokába, de a Cseneiek továbbra is birtokosok, s azok is maradnak. Míg más családoknál megszakadás áll elő és a Csató, Tornaljai Tornalji család kap itt birtokot.

A reformáció itt nem tudott tért hódítani. Az egri káptalan feljegyzései között még 1552-ben is említés történik róla. A környéken tehát ez a legrégebbi alapítású plébánia, több község tartozott hozzá. A csernelyi római katolikus templom a XIII. században épült, homlokzati kis toronnyal, a nyolcszög három oldalával záruló kis szentéllyel. Barokk oltár, szószék, keresztelőkút, szobrok, padok. A harangok fából készült haranglábon 2 harang függött.

1471-ben, mint ózdi és csernelyi birtokos tűnik fel a Cherney család legelsőnek ismert tagja, Csernelyi Demeter fia Péter, (aki fő és jószágvesztés terhe alatt állt) fejeváltásáért elzálogosította ózdi és csernelyi falvakban lévő egész birtokrészét. E család innen kezdve tartósan a kezében tartotta az említett két helységet. Az új birtokos innen kezdve tartósan, Ózd helyzete szorosan összefügg és teljesen megegyezik Csernelyel, mivel földesurai együtt változnak.

1770-ben Platthy László özvegye Radvánszky Mária megegyezett a Sátán lakó Ottlik Istvánnal, kinek felesége Sturmán Anna volt, hogy a régóta zálogba bírt ózdi és csernelyi birtokait jóval a határidő letelte előtt 8330 részes forintért visszaadja.

A visszaváltáshoz szükséges összeget Sturmán Anna helyett édesapja Sturmán Mátyás biztosította. Így jelent meg a Sturmán család Ózd és Csernely életében. Ugyancsak 1770-ben Sturmán Mátyás és felesége 20 évre zálogba vette Ózd és Csernely vonatkozó telkeit (mivel a visszaváltás összegét ők biztosították).

A zálogba vételt 1774-ben kiterjesztették Ottlik György részbirtokaira is. Később az Ablonczy család tulajdonjogon bírt, de zálogba vett telkei következtek, melyek ügyében 1785-ben még változatlanul Sturmán Mátyás intézkedett. Vétel, zálog és örökösödés címén a község legnagyobb része Sturmán Mátyásé lett, s utána is a Sturmán örökösök bírták.

A Sturmán család megjelenésével Csernely, de Ózd életében lényeges változások álltak be. Eddigi földesurai általában nem tartózkodtak, illetve nem laktak és nem gazdálkodtak helyben. A település hosszú évszázadokon át, mint többszörösen elzálogosított földesúri jobbágyfalu tengette életét. Ezért nem épült itt valamire való kúria, de még templom is csak a hívek támogatásával.

Ezen az állapoton változtatott Sturmán Mátyás, mert András fia Csernelyre és Ózdra költözött. A Sturmán család a továbbiakban döntő befolyással bírt Ózdon és Csernelyen.

Gömör vármegye bánya és vasiparának fejlesztése körül a XVIII. század második felében már kiváló érdemei vannak a család tagjai közül Sturmán Mártonnak és Sturmán Andrásnak, az egykori Murányi Unió alapításában is. Számunkra említésre méltó az a tény, hogy az ózdi gyár felépítéséhez 20 holdnyi területet adtak el a „Gömöri Vasművelő Egyesület „részére. A vasgyár szénszükségletének biztosítása szempontjából pedig igen nagy jelentőségű volt az a szerződés, amelyet 1845-ben kötöttek a Sturmán családdal. A szerződéssel az Ózdi Vasgyár fennállásának egész idejére, Ózd és Csernely községek határában szénkutatói és bányanyitási jogot szerzett.

Említésre méltó az a tény is, hogy a Sturmán család egyik tagja Sturmán György az 1848-49-es magyar szabadságharcban a 22-ik zászlóaljbeli őrmesterként részt vett. Ennek a fia volt az a Sturmán György, aki részt vett 1894. március 28-án Turinban Kossuth Lajos temetésén, mint a Függetlenségi Párt képviselője. Lelkes híve a nemzeti önállóság eszméjének, legkötelesség tudóbb tagja az országgyűlésnek. Ő volt az, aki Kossuth ravatalánál búcsúztatójában a következőket mondta: „Ne csak Kossuth koporsóját, hanem példáját is és utolsó tanácsát is kövessük „ Sturmán György búcsú beszédének ezt az egy mondatát így magyarázza az 1894. március 29-i „Honvéd” című lap: *„Ez az igazi Kossuth kegyelet. Aki így járt el, az gyászolhat teljes joggal és tiszta lelkiismerettel és az mehet közvetlen a család után, az állott közelebb Kossuthhoz. Kegyeletünket sérti és nem gyászt, hanem csak cinizmust tanúsít, aki az élő Kossuth tanácsát megfogadni nem akarta, iránta kellő tisztelettel nem volt és most a koporsót követi, sőt mohón el akar lökni másokat a koporsótól.”*

B/ Jelenlegi helyzete

Csernely község BAZ megye nyugati részén, Ózdtól délre helyezkedik el, a Szilvásváradon át Egerbe vezető közút mentén, az „un” Hegyháti régióban. Az Upponyi hegységtől délnyugatra, medence dombsági területen épült fel a Csernely patak völgyében. Felszínét döntően alsómiocén kavics, homok építi fel barnaszén rétegekkel, amelyet a XX. század elejétől művelték. Környezetében jelentős az erdők aránya.

Területe: 20,6 km²,   753 fő lakosa   260 lakásban él.

A község gazdasági életének meghatározó tényezője a szénbányászat és a kohászat volt. Ezek megszűnése miatt és a munkalehetőségek hiánya következtében, a lakosság csökkenése a jellemző. A munkanélküliek aránya az országos átlagot meghaladja, sokan élnek szociális segélyből.

Az ivóvíz-, szennyvízcsatorna-, gázvezeték-, elektromos energia hálózat teljes egészében kiépült. Úthálózata 80 %-ig aszfaltozott. A vezetékes telefonrendszer mindenki számára elérhető, a mobiltelefon szolgáltatók hálózatainak lefedettsége 80 %-os. A közösségi internetelés a Polgármesteri Hivatalban biztosított.

A körzeti orvosi és védőnői ellátás heti 3 alkalommal biztosított, ahol kézi gyógyszertár is működik. A szakorvosi ellátás és az orvosi ügyelet a kistérségi központban, Ózdon érhető el. A településen az iskolai ellátás megszűnt, az iskoláskorú gyermekeket busszal szállítják a körzeti oktatási intézményekbe. Az óvodai ellátás jelenleg egy csoportos foglalkozás keretében működik. Szociális konyha az óvodás korúak részére, illetve a lakosság igényének megfelelően folyamatosan működik. A községi könyvtár heti két alkalommal várja az olvasás iránt érdeklődőket.

C/ Általános településkép, a település karaktere

Csernely község településszerkezetét alapvetően a nyugatról keleti irányba folyó Csernely, Boroszlói, Ciankó patakok nyomvonala határozta meg. A község a Csernely patak két oldalán az északon, illetve délin alakult ki, amelyet a patakokra épült három közúti híd szerkezet teszi egységes egészé. A két főutcás települést a Nagysor út, illetve a Kissor utcákra csatlakozó, a földrajzi adottságoknak megfelelő nyomvonalú vízfolyások által meghatározott lakó utak jellemzik.

Az így kialakult település gerincét az úthálózatok alkotják és a szolgáltató infrastruktúrák (energia, víz, szennyvíz, gáz stb.) ezen a nyomvonalon végzik a lakossági szolgáltatásokat. Mondhatjuk azt, hogy a település összkomfortos, de az úthálózata jelentős felújítást igényel. A történelmi településrészen először az északi parton (Nagysor úton) lévő lakótelkek épültek be, majd a különböző időkben létesített hidak megjelenésével vált akadálytalanul használhatóvá a jelenlegi településszerkezet.

A község jelenlegi építészeti karakterében a történelmi építészeti korszakok és stílusok jegyei is megjelennek és a lokális néphagyományokkal, igényekkel és a kézművesség aktuális eszköztárával ötvöződnek. Az örökölt építményekben, a XX. század második feléig szinte csak a helyi adottságoknak megfelelő természetes építési anyagok (vályog, kő, fa, tégl, mész, cserép, vas) jelentették az építmények alkotó elemeit.

Az Árpád-kori kisnemesi településen, a szabálytalan telekosztások, a zezugos közökkel osztott, különböző módon felaprózódott telekstruktúra vált jellemzővé. Ennek megfelelően a féloldalas oldalhatáron álló beépítési mód, az emberi léptékű épülettömeg, kontyolt nyeregtetős idomú épületek formavilága adja a település arculati karakterét. Az így kialakult építmények léptéke, tömege, arányai, formavilága a mai korszerű igényekkel, anyaghasználatával ötvözten tovább örökíthető, vállalható és megtartható.

Az egyszerű gazdálkodó ember mindig tudta, hogy az élet feltételeit önmagának kellett biztosítani, nemcsak lakóháza építését és annak költségeit, de a megfelelő, nem nagyobb lakóépületet. Saját maga tudta vállalni, biztosítani a beruházással és az üzemeléssel keletkező költségeit, a lakásépítés fizikai munkáját általában a család tagjaival, illetve rokonokkal, ismerősökkel biztosította (kaláka). Az építési anyagokat az erdőből, a vályogvetőből, kőbányából, mészégetőktől szerezték be, amit saját fogataival szállított a helyszínre. Az ésszerűen gondolkodó parasztembernek esze ágába sem jutott, hogy felmenjen a padlásra lakni, mert annak a funkciója mindig is a tárolás volt. Csak földszintes épületet épített, a földön kellett maradnia a kis gazdaságának a fenntartása érdekében. A gazdaember mindig és mindenben tudta, hol a határ. Tisztában volt a létesítés és fenntarthatóság feltételével és azokat saját erőből fel tudta vállalni és az vezérelte az építést.

Az épületeikkel nem akartak különbözni a többiektől, ezért egymáshoz illeszkedő, a hagyomány tisztelet és az őszinte egyszerűség vezérelte alkotásait. Községünkben jelenleg vegyes a falukép, amelyben a parasztházak és az alagsor+földszint+tetőtér beépítéses és a környezetbe nem igazán illeszkedő épületek keverednek. Az életforma átalakításával, a komfortigény megjelenésével a településkép változóban van. A község arculatát megbontják az újonnan emelt és a környezetükre és egymásra tekintet nélküli szemlélettel formált lakóépületek.

Községünkben műemléki törzsszámmal és védettséggel rendelkező két kulturális örökség található.

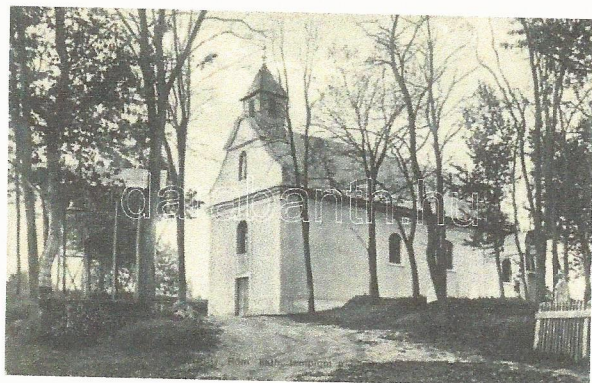
- 1229.Műemléki törzsszámú, 1.hrsz-ú **Rk. Templom**, copf, 18.század vége.
Berendezés: oltárok, szószék, keresztelő kút, barokk, 18.század 50041/1958.
- 4274.Műemléki törzsszámú, Táncsics u. 16.szám 750 hrsz-ú, volt **Sturmán-kúria**, barokk, 18.század. 07977/1966.

3. Örökségeink

A csernelyi római katolikus templom a XVIII. század végén, késő barokk stílusban szentéllyel épült, homlokzati kis huszártoronnyal, a nyolcszög három oldalával záruló kis szentéllyel. Barokk oltár, szószék, keresztelő kút, szobrok, padok. A harangok fából készült haranglábon függtek. Kettő volt, a nagyobb Szent Lőrinc tiszteletére 1742. évből, a kisebb Soli Deo felirattal az 1712. évből.

Az orgona tetején található feljegyzés:
„Nmes Nzte Czerva Mária néhai
Sturmany Mátyás úr elmaradt
özvegye Istennek Nagyobb
dicsőségére ajánlja 1798.”

Késő barokk stílusú épület a XVIII. század végéből a mai állapotában.

Sturmán Mátyás idősebbik fia Sturmán András az 1790-es években épített egy jelentős, nagyméretű udvarházat, később többször átalakították. A hajdani ősparkban szabadon álló, magassföldszintes téglalap alaprajzú épület, amely alapincézett. A fotó 1901-es állapotot mutatja.

A főhomlokzat síkjából széles szegmensíves, árkados tornác ugrik ki, kétoldalt lépcsőfeljáróval. A tornácra nyílik a főbejárat a boltozatos belsőbe. Figyelemre méltóak a főhomlokzat díszítő falsávjai, az ablaknyílásokat keretező füzéres díszítő elemek. A fotó 1938-ban készült.

A kastélykertben még ma is impozáns megjelenésű magtár és egy gazdasági épület áll. A kastély ősparkjában még meglévő tekintélyes megjelenésű és biológiai értéket is képviselő faállomány a műemléki védetség alatt álló kastély eredeti állapotához tartozik. *Helyi védetségre javasolt.*

A birtokhoz tartozott még az őspark végében található emeletes istálló és gazdasági épület, amelynek emeletén zsellérlakások voltak az ott dolgozók részére. A régi képen látható épület a Hegyháti Mg. Tsz. tulajdonában volt. A fotó az 1950-es évek végén az 1960-as évek elején készült.

A kastélykertben lévő régi gazdasági épületet terméskő lábazat és látszó téglaboltövek díszítik.

Feltehetően istálló és gazdasági épületként szolgált, léptéke, tömege, arányai, a tájba illesztése teszi igazi értéké.

Helyi védetségre javasolt.

A község történelmi településrészén jó állapotban található ez a hagyományos, lopott tornácos épület. A tornác oszlopok falazottak, szegmens ívű áthidalókkal és mellvédfallal.

Homlokzata 3 tengelyes, húzott ereszpárkány díszítéssel.

Helyi védettségre javasolt.

Ennek a hagyományos és a településre jellemző tornácos, kontyolt nyeregtetős épületnek homlokzatán az **1907. évszám** jelzi az építés idejét.

Még megmenthető az utókor számára ez a **110 éves**, egyszerű és őszinte lakóépület.

Helyi védettségre javasolt.

Ez a karakteres, 1 traktusos, 2 lakásos téglapilléres, mellvédfalás, nyeregtetős lakóház még megmenthető.

Környezetébe jól illeszkedik, egyszerűen díszített oszlopfejezetei, szegmens ívű boltozatai nyugodt megjelenést biztosítanak.

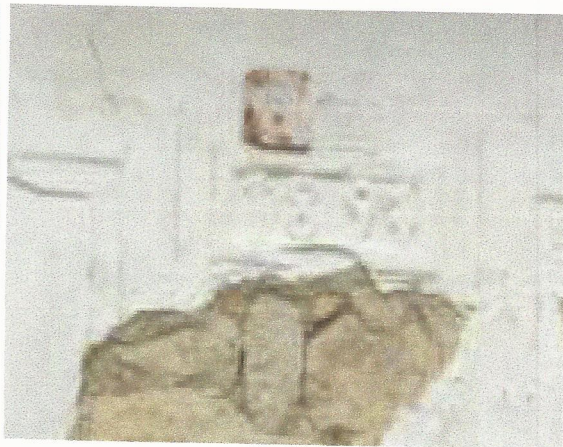

A községi Könyvtár épülete.

4 tengelyes utcai homlokzata, 4 szemű ablakkal, ciklopos kőlabazattal, gondozott környezettel igazán impozáns épület.

A jelenlegi községháza épülete (bal oldali kép) a régi eklektikus épület (jobb oldali kép) átalakításával és bővítésével jött létre.

1897-ben épültem !

mutatja ez a **120 éves** homlokzaton még meglévő vakolati „hím”
A homlokzaton hajdanán 2 kis ablak volt és lakóépületként funkcionált. Természkő falazata és hódfarkú cserépfedése, valamint a gazda gondozása biztosította ezt a hosszú időszakot.

Helyi védettségre javasolt.

A régi korok kereskedelmi hangulatát idézi fel ez az impozáns „szatócs” üzleti épület.

Léptékhelyes, jó osztású, enyhén díszített homlokzattal jól illeszkedik a falusi utcaképbe.

Helyi védelemre javasolt.

Egyik szép példája a község építészeti hagyományának ez a kontyolt nyeregtetős, 3 tengelyes, téglatornácós módosabb gazdaház.

Figyelemre méltó a téglapillérek fejezetei és a mellvédfal téglalefedése.

Helyi védelemre javasolt.

A történelmi településrészen található ez a téglapilléres, egy traktusos, kontyolt nyeregtetős, hódfarkú cserépfedésű lakóház.

A hagyományos formavilág jelenik meg, amelynek részleteit elődeink igényesen készítették el.

Helyi védelemre javasolt.

Hősök emlékműve.

A világháborúk áldozatainak emlékére emeltette Csernely község közössége.

A trianoni békediktátumra emlékeztet ez a turulmadaras emlékmű. Országunk ezeréves határait utal a kereszt alatt látható, a régi Magyarország térképi geometriája.

A turulmadár az ezeréves Millenniumi Emlékművek jellegzetes totemállata, az Árpád nemzetség állatőse.

A Leader program keretében 2010-ben megvalósult a Faluközpont, benne az **Emlékpark** a hozzátartozó fahíddal. A **Hét Vezért** jelképező hét kopjafa a **Szent Korona** formáját idéző alakzatban helyezkedik el.

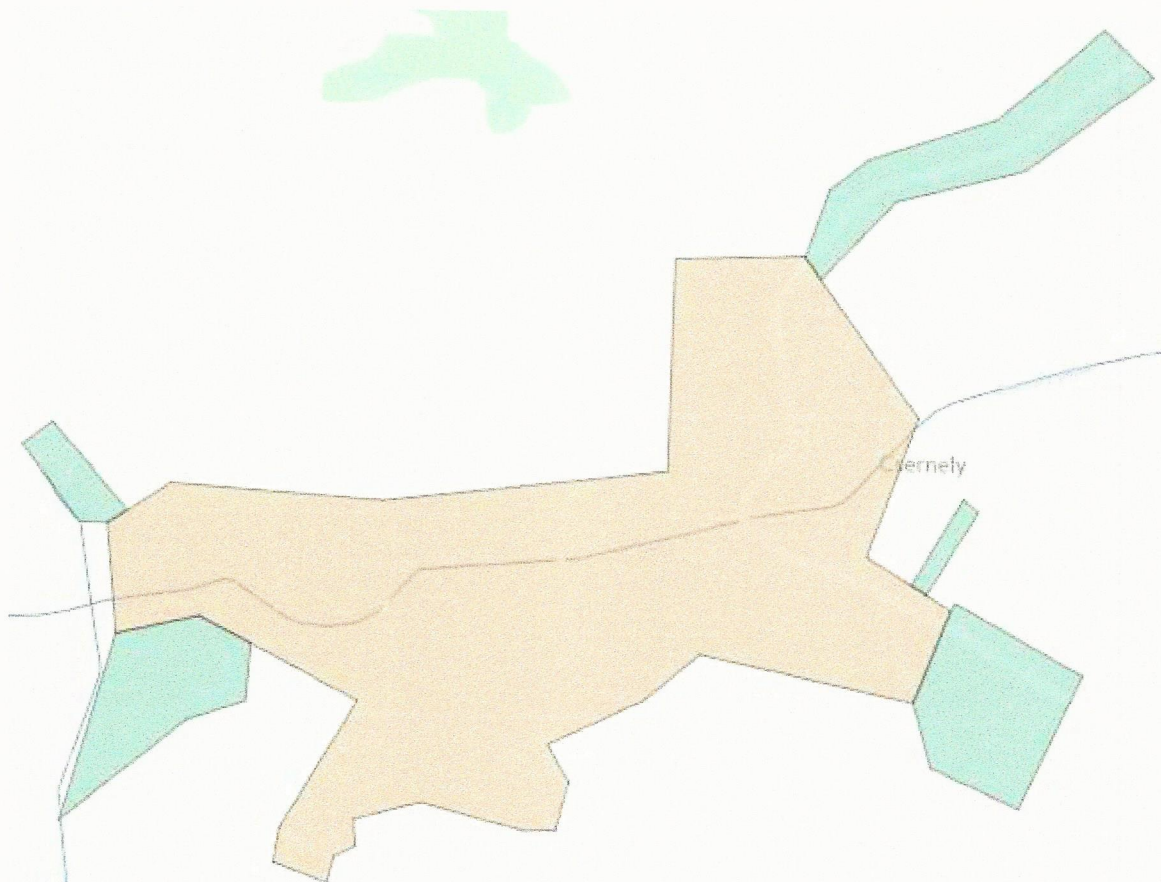
A **kopjafák**, a körülötte helyi motívumokkal díszített **faragott padok**, a faragott **csernelyi címer** és a **fahíd**, **Törő György** szekszárdi fafaragó népi iparművész keze munkáját dicsérik.

4. Lehatárolás

Csernely község településszerkezetének vizsgálata során a helyi partnereink által összegyűjtött információk, illetve az épület állomány helyszíni elemzése során kirajzolódtak a történelmi és az átalakuló új településrészének a kontúrjai.

Lehatárolási felületek helyszínrajza:

Jelmagyarázat:

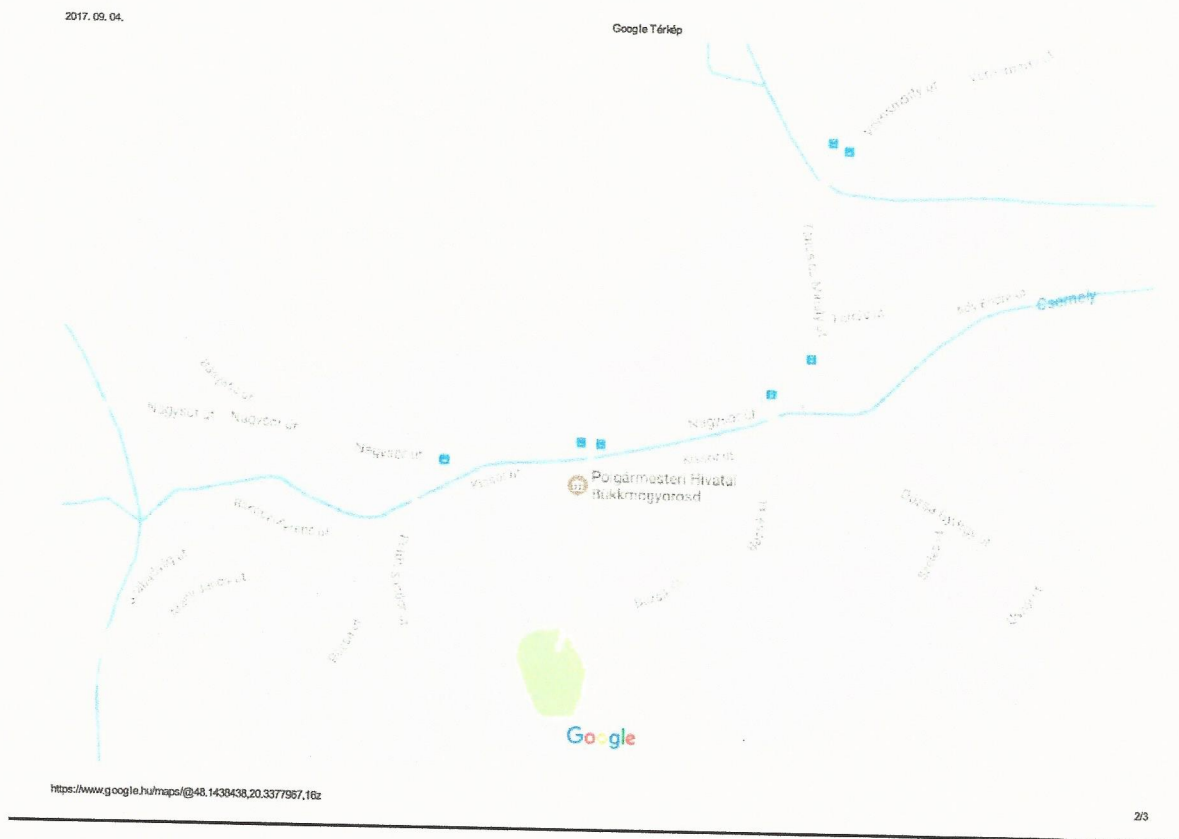
Településközponti terület: barna szín

- történelmi településrész: a Tánácsics Mihály úti zsellér lakásoktól a Nagysoron keresztül a Kossuth utca becsatlakozásáig,
- Kissor utca Dózsa György úti csatlakozásától a Kissoron át a Petőfi úti becsatlakozásig.

Átalakuló-, új településrész: szürkés-zöld szín

Település átnézeti helyszínrajza:

4/A. Történelmi településrész

Csernely község a XIII. században a környék alsó fokú központja volt. A község egyháza már a XIV. században fennállott. Két fő utcája a Nagysor út és a Kissor út határozzák meg a község történelmi településrészét. Mint általában a községekben úgy itt is a történelmi településrész a község jelenlegi központjában alakult ki. Ezen a településrészen található meg a népi hagyományokat is képviselő építészeti örökségek és a közintézmények is.

Ezek a népi építészeti épületek mutatják meg és értéket adnak a kortárs építészetének a követhető és követendő építészeti hagyományoknak. A népi hagyományos épületek gazdag állománya bemutatja az épített épületszerkezetek községünkre jellemző tárházát. Itt épültek a régebbi korok megélhetési igényeinek megfelelő, egymáshoz jól illeszkedő emberi léptékű arányos és jó tömegű építmények.

Hosszabb távon általában azok az épületek maradtak meg, amelyek a korszakokon átívelő ízlésvilág elismerését megtartották. Jó anyaghasználattal és szakszerűen megépítve a központhoz közeli helyen, a Csernely patak két oldalán létesültek. Ezek az értékek fellelhetőek és a jelenkor ízlésvilága is elismeri, ezért a megőrzése az utókor számára a mi kötelességünk.

4./ B. Átalakuló új településrész

Ezen a településrészen található meg a XX. század második fele és az ezredforduló után létrejött új utcák. Itt is vannak értékes és példás építmények, alkotások – azokat is bemutatjuk – hogy érzékelhető legyen az, hogy a korszerű, komfortos igényeknek is megfelelő épületek ugyanúgy lehetnek jól illeszkedő és hagyományt megőrző alkotások. Az új településrészen is azt az alapelvet kövessük, hogy minden épület a természeti táj összképének a része. Legyen önmagában is szép, de csak azért, mert tájba illő, egymásra tekintettel épülnek és részleteik is követik az ésszerű hagyomány logikáját.

Megtalálhatók itt is az 1950-1970-es évekre jellemző sátozott, kohósalak adalékanyagból készült, hidegfalú és energiatároló hőszigetelés nélküli lakások. Az 1980-as évektől kezdődően megkezdődött az energia-racionalizálási küzdelem, a téli hideg és a nyári meleg ellen. Azóta egyre több lakóépület kapott megfelelő vastagságú, fal-, padló-, padlásra felkerülő hőszigetelést (energiaburok) és sok helyen a nyílászárók cseréjére is sor került. Az épületek hőszigeteléseire vonatkozó jogszabályok szigorodnak, most már ott tartunk, hogy 2018-tól kezdődően a „közel 0” energia igénynek megfelelően épült lakóházakra lehet majd használatbavételi engedélyt kapni. A 7/2006.(V.24.) TNM.sz. rendelet ezen túl még 25 %-nak megfelelő megújuló energia felhasználását is előírja.

4./C. Beépítésre nem szánt területek

A helyszíni bejárás során sok helyen talákoztunk kisebb nagyobb szabálytalan alakú területekkel, főleg a Csernely patak két oldalán, leginkább a Kissor és a Nagysor úton volt ez jellemző. E területek általában maradványok, a szélesebb szabályozási szélességű közutak és a patakok menték, de nagyobb összefüggő felületek is megjelennek.

Ezek a területek alkalmasak arra, hogy belterjes gondozással közparkok alakuljanak ki. Ott ahol a földalatti és földfeletti közműveket később sem érintik, díszfák, díszcserjék telepítésével és gondozott pázsitos felületekkel sokat javíthatunk a község arculati megjelenésén. Javasoljuk, hogy a Rendezési terv felülvizsgálatánál tájépítészeti szempontból kerüljenek felmérésre ezek a területek, mely alapján a közösség által igényelt funkciók megvalósíthatóvá válhassanak. Szép példa erre a Kissor úti ligetes, belterjes és fahíddal kialakított Emlékpark.

5./ Ajánlások (építészeti útmutató)

Ajánlásaink nem tekinthetők kötelező jellegűnek, a céljuk nem a tervezési szabadság megkurtítása, uniformizálása, hanem éppen a valós értékek megismertetése, a sokféle izgalmas lehetőség feltárása.

Egy ház, egy épület elválaszthatatlan kapcsolatban van a közvetlen környezetével, a szomszédokkal, a településsel. Valódi értéke pedig csak annak a kapcsolatnak van, ahol a felek egymást megismerik, tiszteletben tartják egymást, békében élnek egymás mellett. Igaz ez az emberi kapcsolatokról kezdve a zenén át, egészen az épített környezetünkig.

Minden egyes építészeti alkotás az utcakép és a környező táj részévé válik, vagy nem. Így csak a megépítés után válik el az, hogy alkotásunk harmonikusan illeszkedik-e a tájba, vagy disszonáns a megjelenése, ekkor már nem sokat tudunk rajta segíteni. Megelőzendő a helytel és a tájjal való mélyebb megismerkedés, a részletes információk megszerzése. A tervezett építmény önmagában is legyen szép, de csak azért, mert illeszkedik a tájba és részletei követik az építészeti táj logikáját.

Az örökölt és értékes beépítéseknél a telkek és házak formája és méretei sohasem a barkácsolási ötletek szerint alakultak ki, hanem a szakmájukat magas színvonalon művelő mesteremberek keze nyomán (kőműves, ács, kőfaragó, asztalos, kovács). Apáról fiúra átörökölt, hosszú tapasztalattal megszerzett tudás kifinomult eredménye, amit helyi építészeti hagyománynak nevezünk. Ezeket a mestereket 14-18 éves korukban nem a szakmunkásképzőben oktatták, hanem a jó hírű és tekintélyes iparosok mellett tanulták meg a szakmát. Kezdetben inasok voltak, majd segédek és hosszú gyakorlat után lehettek a helyi közösség által elismert és tekintélyes mesteremberek.

A tervezési program meghatározását követően ismerkedjünk meg a település építészeti örökségével, tárjuk fel az építési hagyományokat, a jellemző beépítési módokat, mind az adott utcában, mind a település egészére vonatkozóan.

Tájékozódjunk a település Rendezési terveinek rendelkezéseiről, ismerjük meg a védett épületek jellegzetességeit az Arculati Kézikönyv ajánlásait.

Vegyük figyelembe az adott lakótömbre jellemző előírásokat (beépítési mód, elő- oldalkert, hátsókert meghatározása és beépítési százalék). Egy részletes geodéziai felmérést követően kezdjük hozzá a tervezéshez.

A terveket korunk fejlett építés technológiájának figyelembevételével tervezzük meg, ugyanakkor mutassuk meg a vidék környezeti kulturális örökségét és értékeit. Biztosítsuk azt, hogy a tervezett épületeink figyelembe veszik, tiszteletben tartják és tükrözik a táj karakterét, jellegzetességeit. Ha a lépték, az arány, a tömeg és a forma jó, akkor a részletek is könnyen kialakulnak, ha viszont ezek az alapvető feltételek hibásak, akkor nem tettünk eleget a tőlünk elvárt kötelezettségnek.

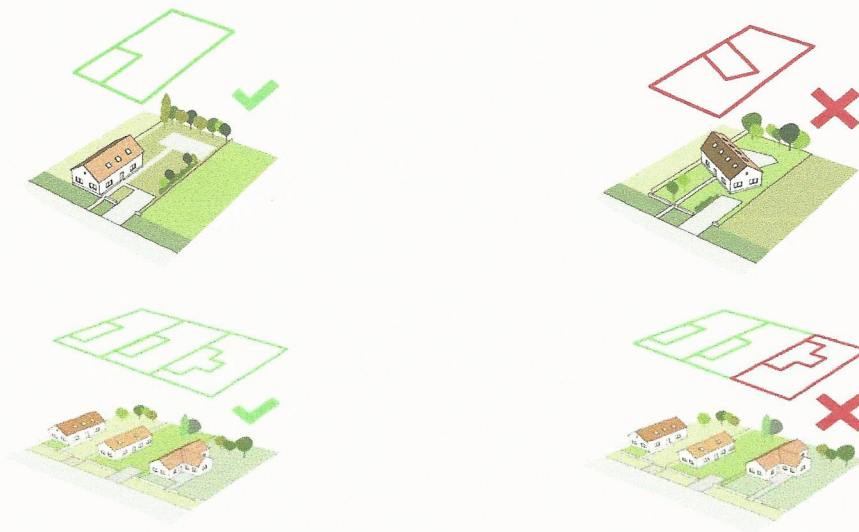
Jó tanácsok a tervezési programhoz:

- ne építsünk indokolatlanul, a lakásigényünk mértékétől nagyobb hasznos alapterületű lakásokat. Egy 4 fő lakhatásához maximálisan elegendő és teljes kényelmet biztosít egy 100 m² alapterületű lakás.
- a kevesebb több: az egyszerű épület nagyszerűbb!
- ne felejtsük el, hogy az építés közügy is!
- az oldalhatáron álló, vályogépítésű régi parasztházat ne a szegénység, hanem a józanság és kulturáltság jelének tekintsük,
- az épület homlokzatánál alkalmazzuk a harmonikus arányrendszer törvényeit,
- olyan lakást építsünk, amelynek a legalacsonyabb az üzemeltetési költsége. Energetikai besorolása „A” kategória,
- az indokolatlanul nagy lakások megépítési, berendezési, üzemeltetési, fenntartási és felújítási költségei egy egész életre indokolatlanul magasra határozzák meg a fizetendő rezszi költségeit. Ezek a magas költségek a nyugdíjas korban sokszor elviselhetetlenné válnak.
- jó befektetés a hőszigetelés, a megújuló energia használata, amelynek alkalmazásával 20-40 %-os energia megtakarításokat tudunk elérni és többszörösen is megtérül. **Ne felejtsük el, az a legolcsóbb energia, amelyet nem használunk el!** A különböző banki megtakarításokkal maximálisan 2-10 %-os hozamot tudunk elérni!
- a napelemekkel elektromos energiát tudunk előállítani. A napkollektorokkal használati meleg vizet nyerhetünk. A telken összegyűjtött és betárolt esővizet, (szürke víz) kerti locsolásra és egyéb nem étkezési célra használhatjuk fel (a fizetendő vízdíjat ez jelentősen lecsökkentheti.) A napelemekkel megtermelhetjük a lakás elektromos energia mennyiségét, sőt ha több napelemet teszünk, akkor még hasznot is termelünk. Az utólagos hőszigetelésekkel nagymértékben le tudjuk csökkenteni lakásunk fűtésére beadott hőmennyiséget. A nyílászárók cseréjével szintén a beadandó fűtési hőenergia csökkenthető.
- a kazánok cseréjével számos lehetőség kínálkozik a fűtési költségek és a változó gáz árának csökkentésére. Bátran alkalmazzuk a levegőkazánt, faelgázosító kazánt, a pellettel fűthető kazánt, a geometrikus energiát és az infra energiával működő padló-fali fűtéseket.

A Településképi Arculati Kézikönyv nem egy merev lezárt egész, hanem nyílt, folyamatos hozzászólást és változtatást lehetővé tevő kezdeményezés kíván lenni, mint hogy a település története sem befejezett, hanem folyamatosan íródik tovább. Ezért, ha újabb szép házak születnek, azok bekerülhetnek, sőt be is kell, hogy kerüljenek a Kézikönyvbe, hogy ez által is büszke lehessen rá az építtetője, tervezője, kivitelezője és a település lakossága egyaránt.

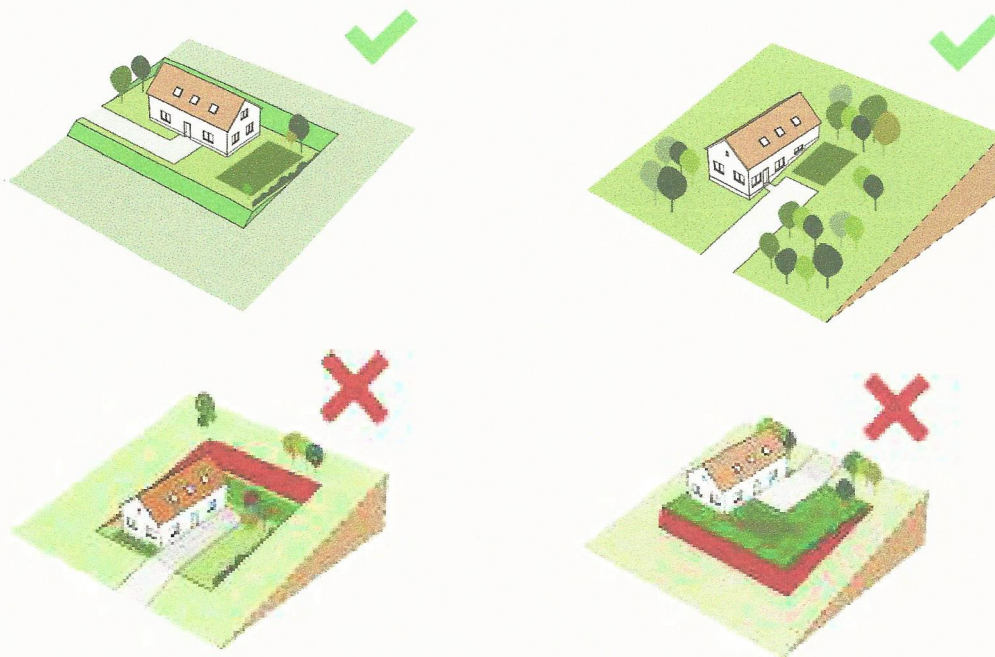
Falusias telepítés:

Terepalakítás:

Egy alapos geodéziai felmérés fél siker. Az épület tervezett helye és környékéről készüljön egy domborzati viszonyokat feltáró területszintezés. Még a szintezéssel egy időben határozzuk meg az épület kiinduló magasságát a $+0,00$ szintjét és az útkorona szint magasságát is. Mindezek figyelembe vételével az épületünk ésszerű és célszerű magassági beillesztéséhez közel jutottunk, ezáltal számítható a terep alakítás gazdasági oldala. Kerüljük a nagy bevágásokat, a föld kiemeléseket, egy ilyen kivájt terület a tájban helyreállíthatatlan sebet okoz.

Falusias terepalakítás:

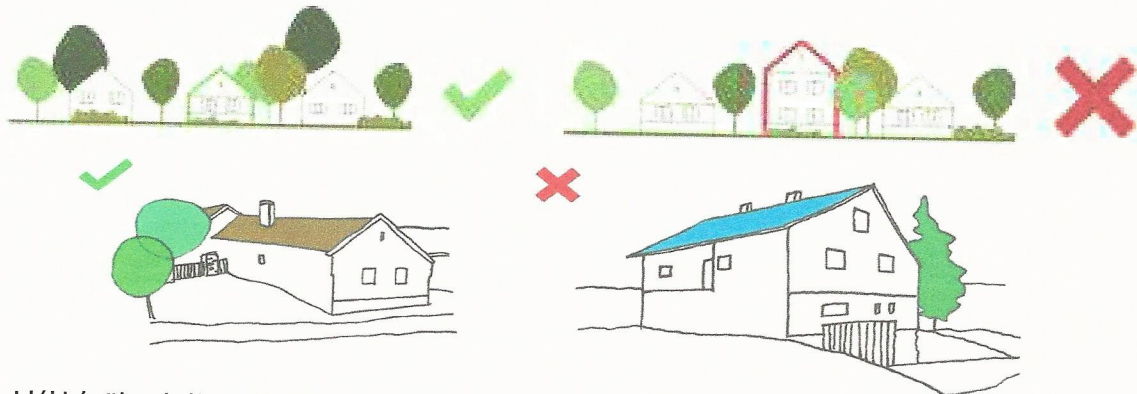

Magasság:

Az építetói igények manapság teljesen másak, mint régen voltak. Az igények kielégítésével együtt járhat a mai építészeti elemek betervezésével, de nem szabad szem elől tévezzük, a legfontosabb, hogy az új formák megtalálják helyüket az egységes faluképben. Sokszor csak a tervezőkön múlik, hogy egy új épület mennyire illeszkedik a környezetébe és mennyiben követi a tradicionális építészet hagyományait.

Falusias magasság:

A vidéki épületek általában alacsonyabbak, emberi léptékűek, az új épületek nemcsak magasak, de szélesek is.

Tetőhajlásszög:

A Bükki, Hegyháti régió településén a háztető hajlásszöge jellemzően és általánosságban 35-42 fok között változik. Nem jellemzőek a mai divatos mediterrán jellegű lapos hajlásszögű tetőszerkezetek. Keressük mindig a legegyszerűbb vonalvezetésű tetőidomokat. Kerüljük a tagolt formákat, mert a tagolás drágább és több hibaforrással rendelkezik, a nyugodt vonalvezetésű tetőknél és még az arculata is jóval kedvezőbb megjelenésű. A tetők héjazata általában égetett agyag, illetve betoncserep. A vidékünkre nem jellemző sem a nád, sem a bádoggal történő héjazat alkalmazása.

Falusias tetőhajlásszög:

Ma általános, hogy az új vidéki épületek léptéken felüliek környezetükhöz képest. Nagyobb alapterület és nagyobb magasság a jellemző.

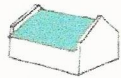
Tetőforma:

A Bükk északi részén található Ózd-Szilvásvárad régió az ún. Hegyháti településekre jellemző tetőformák:

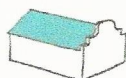
Forma- tájra jellemző épületformák, ajánlott példák

- oromfalas nyeregtető (merőleges az úttengelyre),
- oromfalas nyeregtető barokkos oromzattal,
- csonka kontyos nyeregtető,
- kontyolt nyeregtető deszkabetétes oromzattal,
- „L alakú nyeregtető,
- „T” alakú nyeregtető

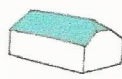
OROMFALAS

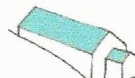
Oromfalas

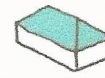
Barokkos

Csonka kontyos

Előteres

Kontyolt

követendő példák

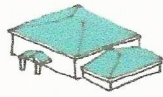
Forma- sablon épületek, tájidegen formák kerülendő példák.

- tagolt tömegű, bonyolult tetőidom,
- sátoztető kontyoltan,
- mediterrán alacsony hajlású tető,
- alpesi típusú tető,
- lapos záródású manzárd tető,
- gerinczáródású manzárd tető.

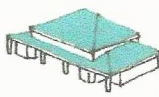
IDEGEN

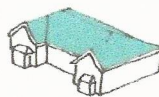
Tagolt tömegű

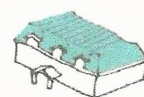
Sátoztető

Mediterrán

Kertvárosias

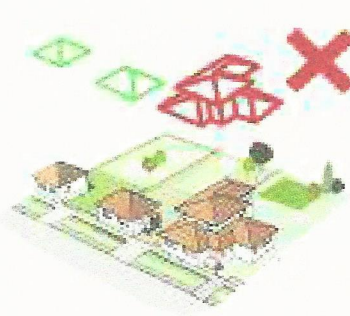
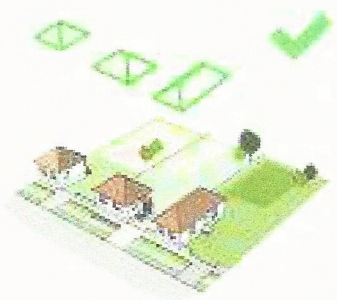
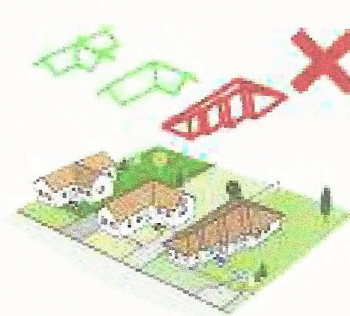
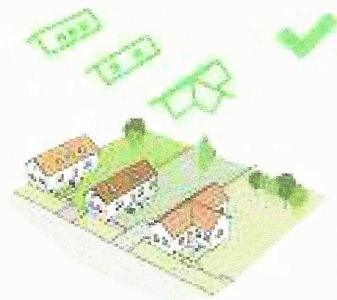

Lapos lezárású manzárd

kerülendő példák

Falusias tetőforma:

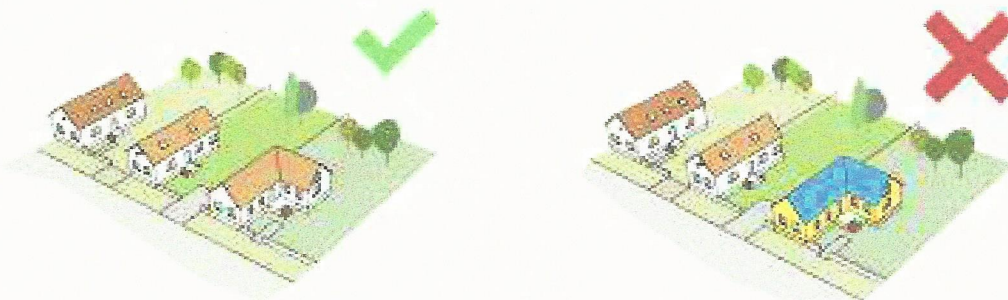
Részletek

Falusias színek:

Vidékünkön a homlokzaton, tetőn megjelenő klasszikus színek a jellemzőek. Piros tető, fehér homlokzat, szürke lábazat, barna ablakszín. Kerüljük a harsány, harsogó színek alkalmazását. A homlokzati szín alkalmazásánál bátran használjuk a komplementer (egymást kiegészítő) színpárosításokat, (sárga-barna-zsemle). A homlokzaton két-három színtől többet ne alkalmazzunk. A kéket a zölddel együtt kerüljük el.

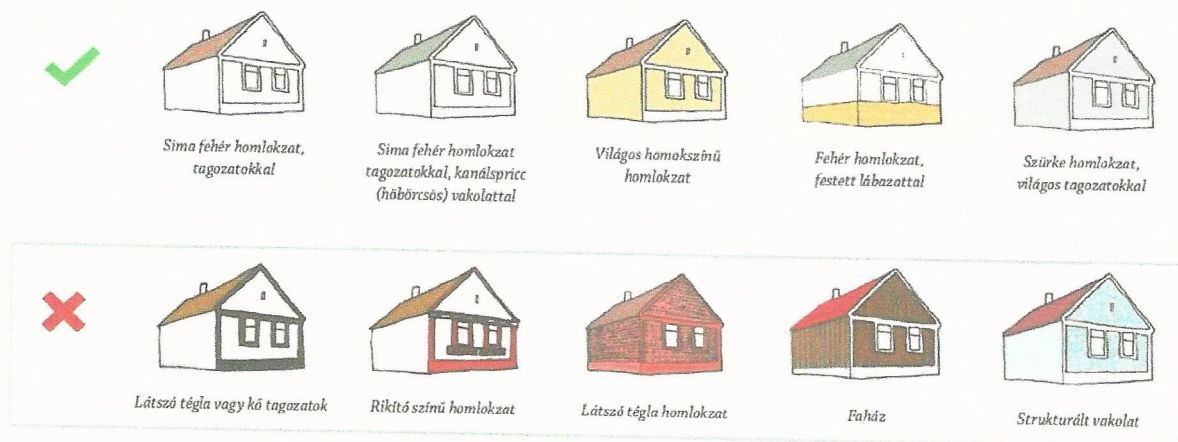
Az utcaképen megjelenő főépület, melléképület, kerti pergolák, utcai kerítés színezéseit tervszerűen hangoljuk össze, egységes és nyugodt színek alkossanak harmóniát. Ne felejtjük el megfigyelni a szomszédos épületeken is megjelenő színeket és erre való tekintettel alkalmazzuk a saját színeink párosítását.

Falusias színek :

Követendő és kerülendő megoldások:

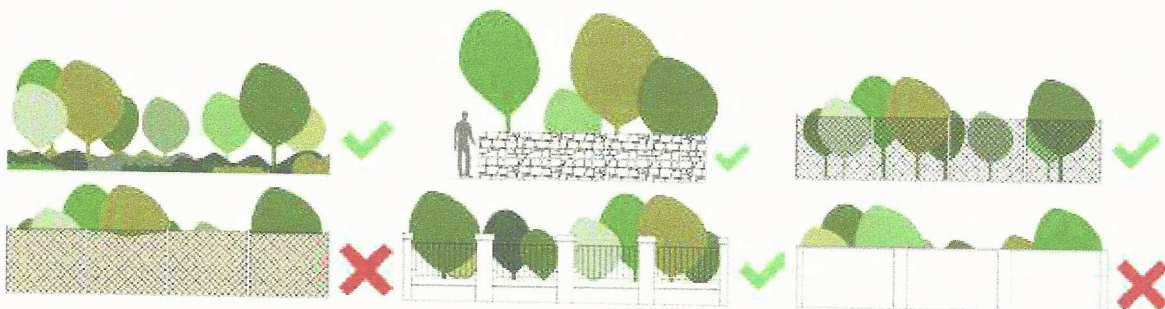
- ✓ Kerüljük a divatos „kőtapéta” burkolatú lábazati és más felületeket.
- ✓ Kerüljük a kőre simított és bekarcolt vakolatokat.
- ✓ Kerüljük a túlzott vakolat struktúrákat (pl. dekorvakolat, kapart vakolat, mintás vakolat).
- ✓ Kerüljük a kanállal feldobott, nagy „maroktagolt” vakolatokat.
- ✓ Kerüljük a látszó téglafelületeket.
- ✓ Kerüljük az élénk, rikító homlokzatfestéseket.
- ✓ Kerüljük a látszó fa felületű homlokzatokat (pl. rönkház, faház).

Falusias kerítések, támfalak

A falusias építészetben az épület arculati megjelenésében az utcai kerítés egyik fontos és hangsúlyos eleme. A jól átgondolt és részleteiben is megtervezett kerítéssel sokat javíthatunk az épület arculati megjelenésében. Ellenkező esetben az arculatunk esztétikai értéke csökken. Kerüljük el a zárt és magas kerítéseket, mivel egy 2 méter magas zárt kerítés a lakásunk és kertünk egy részét eltakarja és csökkenti a homlokzati élmény értékét.

A hagyományos építészet őszinte, egyszerű és olcsó. Ezek olyan értékek, amit az új épületnél is érdemes megtartani. A kerítések lábazatainál és a pillérek esetén bátran alkalmazzuk a természetes építési anyagokat (tégla, terméskő, fa) a jó arculati élmény nem marad el.

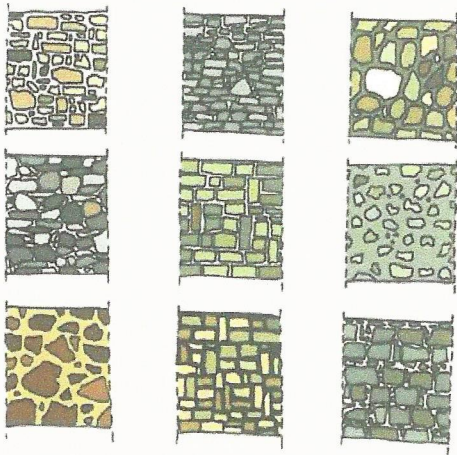
Javasolt kerítés megoldások :

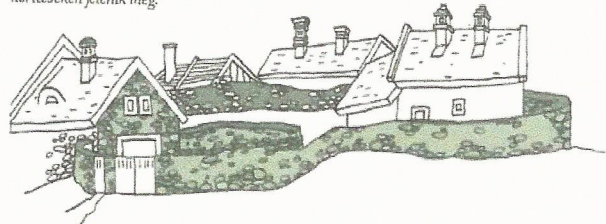

Követendő és kerülendő megoldások:

Helyi kő használata, természetes felületként. Kerüljük a kő kétdimenziós hatású alkalmazását.

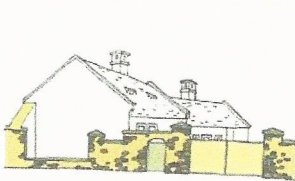
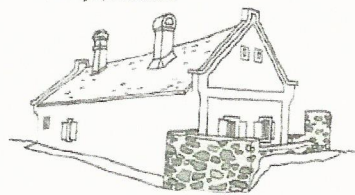

Hagyományosan vakolt felületűek az épületek, a kő a melléképületeken, oldalszármayakon, kerítéseken jelenik meg.

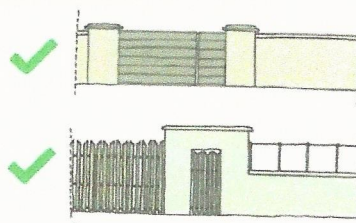

A kő látványos alkalmazása a nehéz és könnyű felületeknek

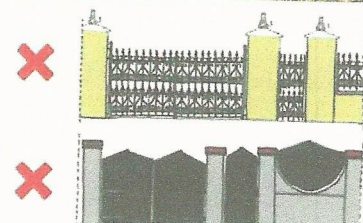
A kőbástyák, kőfalak összekapcsolják az épületet a tájjal

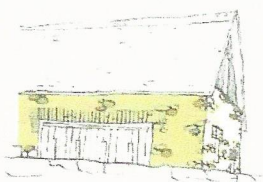
A kő alkalmazása illik a helyi szokásokhoz.

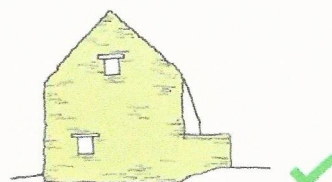
Hagyományos, egyszerű kapuk, kerítések

Tájidegen, új „tűzépbarokk” formák

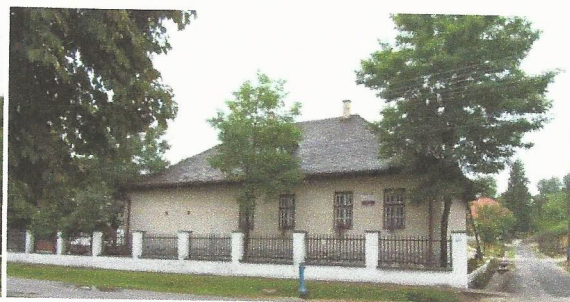
A hagyományos építészeti öszinte és egyszerű. Ezek olyan értékek, melyeket az új épületeknél is érdemes megtartani.

Kőlabazat

Önkényes felületek

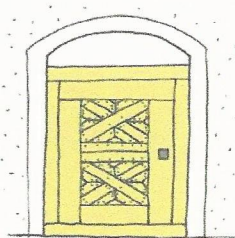
A településen fellelhető jó példák:

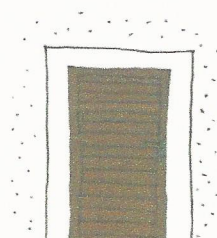

Ajtók:

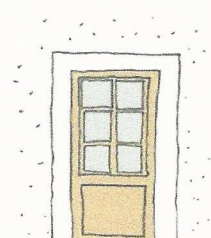
A Hegyháti települési régióban az ajtókat és az ablakokat a helyi asztalos mesterek nagy gondossággal, az ősi és mives mesteri szabályokkal készítették. Az ajtók tok szerkezetei leggyakrabban ács tokosok, vagy borított ács tokosok voltak, az ajtószárnyak általában egyszárnyúak, fríz-kerettel és filung betétekkel készültek, pácolt olajozott felületkezeléssel.

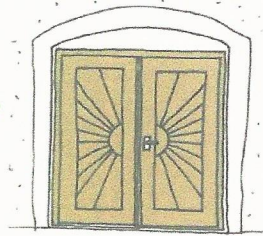
Fabetés ajtó

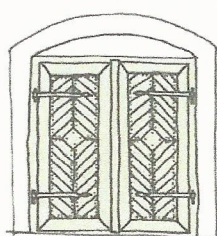
Nitolt deszkabetés

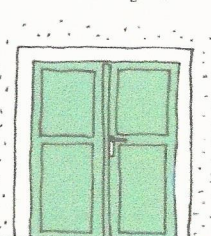
Osztott ívegezett

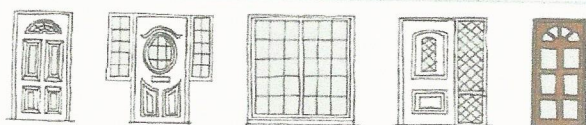
Napsugaras ajtó

Halszálka betétes

Egyszerű „filungos”

Kerüljük az eklektikus, túlzott formájú, műanyag ajtókat

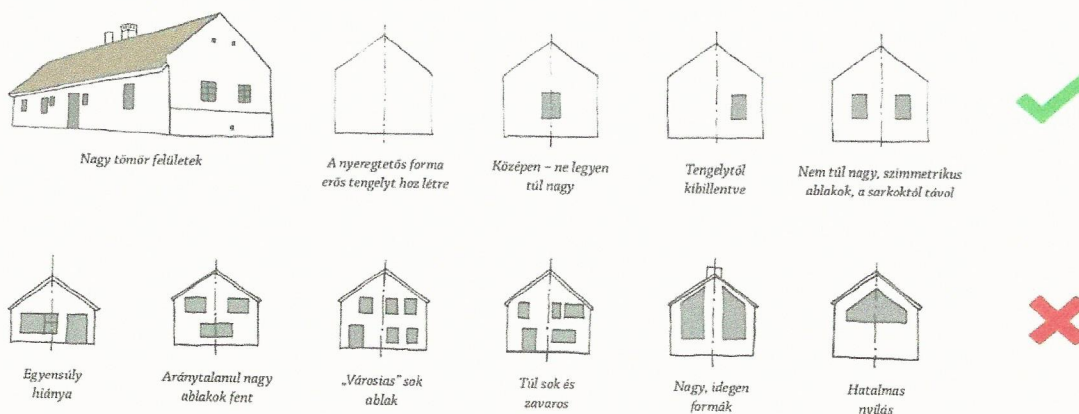

A település fellelhető régi szép ajtók a Sturmán kastély épület együtteséből:

Ablakok:

Az ablakok kialakítása nagymértékben befolyásolja az épületek arculatát, ezért gondos tervezést, a nyílások és tömör felületek arányainak betartását követelik meg. Ma már a nagyobb felületű és szélesebb ablakok a jellemzőek, amik sajnos arány vesztett felülettel jelennek meg a homlokzaton.

A településen fellelhető régi ablakok:

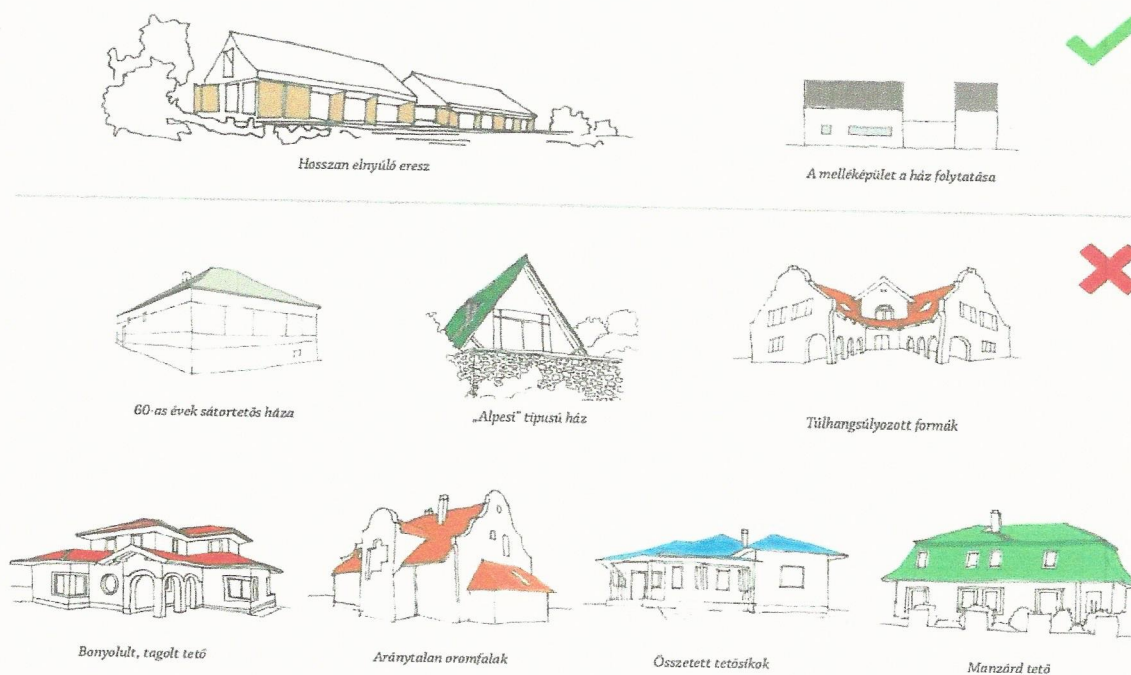

Tetőhéjazatok:

A Hegyháti települések tetőfedésére jellemző a nyeregtető, egyenes hosszú ereszvonalal. A házak tetőszerkezete fesztávttól függően szelemenés, illetve sima tetőszek. A tetőhéjazatokra leggyakrabban az égetett agyagcserép, beton, illetve ritkábban a 60-as években gyártott betoncserép volt a jellemző. Az épületek homlokzatképzésénél a tetők részleteinek kialakítására kevesebb figyelmet fordítottak, mint ahogy az szükséges lett volna a tervezés során, mégis a tetők milyensége nagymértékben befolyásolja az épület megjelenését.

Fontos szempont a csapadék csatornák színezetét is figyelembe venni a héjazatok elkészítése során.

Minták követendő és mellőzendő tetőhéjazatokra:

